

Rabo miniMaster Bedrijfsoverdracht

*Samen werken aan een
succesvolle overdracht*

U heeft hard gewerkt om uw bedrijf te maken tot wat het nu is. Er komt een tijd om zaken los te laten en het bedrijf over te dragen. Dat kan binnen de familie, aan het management of aan buitenstaanders. Hoe u het ook wilt doen, er zijn veel vraagstukken die op uw weg komen bij de overdracht. Hoeveel is mijn bedrijf waard en wie bepaalt dat? Aan wie wil ik mijn bedrijf overdragen? Wat ga ik doen met het geld dat ik ontvang voor mijn bedrijf? Hoe betrek ik mijn kinderen bij de overdracht en het vermogen? Vragen die een goede voorbereiding en het nodige denkwerk vergen.

Om u hierbij te ondersteunen, bieden wij u in samenwerking met de Rabo Ondernemers Academie de miniMaster Bedrijfsoverdracht aan. Samen met andere ondernemers gaat u zich gedurende acht avonden verdiepen in de belangrijkste aspecten bij de toekomstige overdracht van uw bedrijf. U leert met en van elkaar vanuit uw eigen praktijksituatie.

Wij nodigen u van harte uit deel te nemen aan dit inspirerende programma.

Een aandeel in elkaar

Rabobank

De Rabo miniMaster Bedrijfsoverdracht is specifiek samengesteld voor ondernemers die overwegen of op het punt staan hun bedrijf over te dragen.

Deze opleiding geeft u nieuwe inzichten die u kunt gebruiken bij een zorgvuldige overdracht van uw bedrijf. U krijgt praktische handvatten, onder meer over bedrijfswaardering, fiscale en juridische aspecten, opvolgingsvraagstukken en vermogensmanagement. Na iedere masterClass neemt u een veelheid aan theorie en casuïstiek mee naar huis. Bovendien bouwt u een bijzonder netwerk op.

Aanpak

De gehanteerde leermethodiek is Action Learning. U spart met andere ondernemers die net als u bezig zijn met de toekomstige overdracht van het bedrijf. U kunt de aangereikte theorieën direct toepassen bij uw vraagstukken over bedrijfsoverdracht.

Programma en docenten

Het programma bestaat uit acht masterClasses die elk een wezenlijk aspect van de bedrijfsoverdracht behandelen.

- Bedrijfswaardering en overnamefinanciering
- Keuzes bij bedrijfsoverdracht
- Fiscale aspecten bij bedrijfsoverdracht
- Rolwisselingen bij bedrijfsoverdracht
- Vermogensmanagement
- Vermogensopvoeding
- Zorg over vermogen bij ziekte en overlijden
- Een onbezorgd leven

Bedrijfswaardering en overnamefinanciering

Hoe maakt u uw bedrijf klaar voor overdracht? Bij bedrijfs-overdracht spelen de waardering van het bedrijf en de financiering van de overdracht een belangrijke rol. De waardering vormt de basis om tot een prijs te komen en de prijs vormt de basis om tot een financiering te komen. Wat is mijn bedrijf waard en wie bepaalt dat? Hoe kan de overdracht worden gefinancierd rekening houdend met het belang van de overdrager en de overnemer? Dat zijn de vraagstukken die aan de orde komen in deze masterClass.

Docent: **Drs. B.W. (Bernd) Mintjes**, docent Universiteit Groningen, investeerder en eigenaar van Investormatch en Crowdpartners.

Keuzes bij bedrijfsoverdracht

U wilt uw bedrijf overdragen maar aan wie? Er zijn diverse mogelijkheden binnen en buiten de familie. De voor- en nadelen van MBO, MBI, Familie en Investeringsmaatschappijen komen aan bod. Daarnaast bespreken we de keuze van de juiste opvolger.

Docent: **Drs. R. (Roderick) Kranendonk**, is partner bij Rembrandt Fusies & Overnames en gespecialiseerd in fusie- en overname processen.

Fiscale aspecten bij bedrijfsoverdracht

In deze masterClass komen de fiscale en juridische aspecten aan de orde die zich voordoen voor, tijdens en na de overdracht of overname. Waar kijkt de belastingdienst naar bij de overdracht? Wat zijn de valkuilen die u moet vermijden? Vanuit de praktijk helpt de docent u met tips over de juiste voorbereiding van de overdracht.

Docent: **Drs. M.(Marc) Voet**, is partner bij BDO Amstelveen/Haarlem. Adviseert al ruim 20 jaar familie(bedrijven) omtrent fiscale aangelegenheden. Daarnaast treedt Marc ook regelmatig op als docent of gastspreker.

Rolwisselingen bij bedrijfsoverdracht

Bij bedrijfsoverdracht is het belangrijk daarvan een glijdend proces te maken. Breuklijnen zijn zelden in het belang van de onderneming. Alle bepalende spelers in het bedrijf zouden

op een organische manier nieuwe rollen moeten krijgen. Hoe organiseert u dat, wie neemt het initiatief en wie is verantwoordelijk voor de transitie?

Docent: Drs. P. (Paul) Turken, heeft veel aan bedrijfsoverdrachten meegewerkt. Sinds 1984 is Paul toezichthouder bij het grotere familiebedrijf. Een van de belangrijkste rollen van een toezichthouder is het regelen van vlekkeloze generatiewisselingen.

Vermogensmanagement

Bij de overdracht van uw bedrijf zal de samenstelling en het doel van uw vermogen wijzigen. Dat vraagt om een ander beleid. Welke doelen en ambities heeft u met uw vermogen? Welk vermogen en rendement heeft u nodig om uw doelen te realiseren? Welke mogelijkheden zijn er om te investeren in andere bedrijven? In deze masterClass komen deze en andere vraagstukken over vermogensmanagement aan bod.

Docent: M. (Martijn) van de Paverd, is vermogensmanager bij de Rabobank.

Vermogensopvoeding

Als u kinderen heeft komen zij vroeg of laat in aanraking de met overdracht van het bedrijf en uw vermogen. Dat biedt ze kansen en mogelijkheden maar het brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee. Hoe bereidt u de kinderen voor op het omgaan met vermogen? Tijdens deze masterClass gaan wij in op angsten en zorgen van vermogende ouders, praten binnen

het gezin over de betekenis van vermogen en de drie fases van vermogensopvoeding.

Docent: mr. R. (Raimund) Kamp is mede-oprichter van Guidato Family Office en gespecialiseerd in advisering aan vermogende particulieren en families, vermogensregie en overdracht van vermogen en (familie-)bedrijf naar de volgende generatie. Hij is mede-auteur van het boek De Gouden Rugzak -Handboek voor vermogende families.

Zorg over vermogen bij ziekte en overlijden

Heeft u goed nagedacht wat er gebeurt met uw vermogen als u wilsonbekwaam wordt of als u er niet meer bent? Dat zijn geen prettige onderwerpen maar wel hele belangrijke om over te praten. Deze masterClass gaat over erfrechtvraagstukken, besparing in erf- en schenkbelasting, het levenstestament en de voorbereidingen die u kunt treffen als u niet meer in staat bent zelfstandig beslissingen te nemen.

Docent: mr. C.G.C. (Chanien) Engelbertink, is Estateplanner bij Van Ewijk Estate Planning. Estate planning is een proces dat gericht is op het gestructureerd regelen van de overgang van het vermogen naar (meestal) de volgende generatie. Tevens is zij grondlegger van het levenstestament.

Een onbezorgd leven

In deze masterClass wordt stilgestaan bij het thema 'een onbezorgd leven' en de daarvoor belangrijke randvoorwaarde veilig voelen en zijn. Aan de hand van praktijkvoorbeelden krijgt u inzicht in persoonlijke risico's en die van uw familie. Daarbij wordt ook stilgestaan bij de impact op het persoonlijk functioneren indien u wordt geconfronteerd met een incident. We bespreken de bedreigingen van de digitale wereld. We maken een risicoanalyse en bespreken wat u zelf kunt doen om deze risico's te voorkomen, te beperken en te beheersen.

Docent: H. (Hans) Slaman, is algemeen directeur en oprichter van International Security Partners B.V. Hij is werkzaam geweest bij het Korps Rijkspolitie, waarvan de laatste zes jaren bij de afdeling Bijzondere Recherchezaken. Hij wordt veelvuldig als deskundige op het gebied van beveiliging en veiligheid geraadpleegd door landelijke media, vakpers en wetenschappelijke onderzoekcentra.

Overzicht

Rabo miniMaster Bedrijfsoverdracht

Duur programma

Circa 4 maanden

Aantal bijeenkomsten

8 avondbijeenkomsten van 18.00 tot 22.00 uur

De volgorde van de masterClasses is niet gelijk aan de volgorde in deze brochure.

Data

Kijk op www.rabobank.nl/bedrijfsoverdracht voor de locaties en data.

Studiemateriaal

Via uw digitale leeromgeving

Eigen bijdrage

€ 995,00 per persoon/vrij van btw

De Coöperatie Fabriek is geregistreerd in het Centraal Register Kort Beroeps Onderwijs (www.CRKBO.nl).

Studiemateriaal

Het studiemateriaal is inbegrepen. U krijgt toegang tot een persoonlijke online leeromgeving waar u al het studiemateriaal terug kunt vinden. Naderhand kunt u de aangeboden kennis en inzichten nog eens op uw gemak nalezen.

Programmatijden

17.30 uur ontvangst met een maaltijd

18.00 uur aanvang programma

22.00 uur afsluiting

Vragen en aanmelden

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met uw accountmanager. U kunt zich inschrijven voor dit programma op www.rabobank.nl/bedrijfsoverdracht.

Waarom biedt uw Rabobank dit aan?

De Rabobank vindt het belangrijk om kennis te delen, mensen te verbinden en elkaar te versterken. Hiermee willen we een substantiële maatschappelijke bijdrage leveren en de coöperatieve identiteit betekenis geven. Bovenal wil de Rabobank hiermee ondernemers helpen zich te ontwikkelen, zowel op persoonlijk als zakelijk vlak. Naast expertise en inzicht levert het programma een bijzonder netwerk op.

Dit programma is ontwikkeld door

Samen werken aan groei